

סרטים

בפעם הראשונה - כך נראה הגולאג

שני סרטים תעודיים. האחד הונגרי, השני סובייטי. חושפים בפעם הראשונה את האמת על הגולאג. בעוד שנם הקורבנות וגם השומרים חיים עדיין.

את המכונה וסערת הרוחות המופים נים כלפי השיטה הסוציאליסטית במיד רחאירופה אפשר להרגיש היטב בקול-נוע התעודי. שני סרטים לפחות, האחד מברית-המועצות והאחר מהונגריה, מי ביאים גילויים מדהימים על מחנות-עבודה כפיתיים (הידועים בשם גר לאג), שהונגו לא על-ידי המישטרה או השלטון, כי אם על ידי מישמרות הביטחון של המפלגה הקומוניסטית. כסרט תעודי בן ארבע שעות של ליריה גרמאטי ההונגריה, שהוקרן בי ראשונה לפני אורחים מן החוץ, שהוד מנו לשכנע הסרטים ההונגרי כבודא פסט, נחשפו עובדות מחרידות על גולאג שנוהא אחרי המלחמה, כשנות ה-50, על-ידי מישמרות-ביטחון מיוחדים שהקימה לעצמה המפלגה הקומוניסטית השלטת. כדי להגן על עצמה מדמוקרטים מסוכנים נהגה לעצור כל מי שנחשב כנטייה לפאשיזם, לבור-גנות או לסתם דיעות חופשיות. אחד האסירים לשעבר במחנה סיפר סיפור מוזעזע, הוא, יהודי שנותר בחיים אחרי מחנות-ההשמדה של הנאצים, חזר

לכל חוק, הרי הרוסים ביטאו את אחרת כשטיפרו, בלי כל מעצורים, כסרט תעודי על מחנה-העבודה בסולובקי, הגולאג הראשון והגדול ביותר שברר סיה הלבנה, כי היה חוק כמסוקוה והיה חוק בסולובקי. הסרט, שסיים את פסטיבל ברלין כהצגת חצות מיותרת, הביא בראשונה עובדות בלתי-ידועות על הזוועות שרוסים עשו ברוסים במשך כשעות שנים, רק משום שמישהו נחמד כפעי-לות או במחשבה שלא עלתה בקנה אחד עם הקו הסטליניסטי הרישמי, או שמי-שהו העליל עליו שכך עשה. ההשוואה בין סטאלין להיטלר או בין סטאלין ל-נירון היתה בוטה ביותר ועצם הפיקוק הפומבי בשיטה כולה ובניקיון כפיה מעמיד שוב לשאלה את מידת בטיחותו של גורבאצ'וב על כסאו, דבר שאירופה המיוחית כולה חרדה לגרול.

חדריך

חובה לראות

תל-אביב: אינטרוויסטה. בגלל ה-מילחמה ההיא. לירי איב, מירדף חצות, ושואה למאפיה, נשים ושים, קפה בר דד, צא וראה. ירושלים: הנוסחה הקטומה, ושואה למאפיה, קפה בנוד, שם המישחק. חיפה: מירדף חצות, קין אצל טבא. תל-אביב: אינטרוויסטה (כב 4. מוצג גם באודיטוריום דניאל בהרצליה, איטליה) - מסע של פריקו פליני למקטמי צינה ציטה והפגשת שניים מאיליו. אניטה אקברג ומארצ'לו מאסטרויאני. בגלל המלחמה ההיא (כב 3. מוצג גם בחיאפרון ירושלים).

אין סליחה לאנשים

הנאשמים (אורלי, בריהו) דה, תל-אביב, מוצג גם בבני-ני-האומה בירושלים, בעצמון 1 בחיפה, ארצות-הברית) - סכס ואלומות, ואם אפשר אז קצת מחאה חברתית, הם ללא ספק מירי שם בדוק להצלחה קופתית מובטחת. את העובדה הזאת כבר למדו שני המפיקים הממולחים, שרי לנסינג וסטנלי ג'ופה, האחראים לאחד המצליחים הקופתיים המגועלים ביותר בזמן האחרון, היזר גורלי, שהפקידו את מלאכת הבימוי בידי ג'ונתן קפלן. ואם אז זכתה הצדקנות - מי שבווד באשתו ייענש נוראות, גם הפעם זוכה הצדקנות - מי שיאנוס או יעורר אונס ולא ינסה למנוע אותו, ייענש.

צדקנות, לא חלילה משום שזה לא מגיע למעודד מעשה אונס שיענש בכל חומרת הדין, אלא משום שבדרך להעברת המסר מגישים המפיקים והבימאי אורגיה של אלימות ומין, המבטיחה את הכנסותיו של הסרט מעבר לכל ספק וקצת קשה להאמין להם, בכל הרצינות, שרק טובת הכלל היתה לנגד עיניהם. שרה טוביאס, היא פרוחה הנאנסת באונס קבר-צתי אלים ורועש, כשקבוצת גברים מחורמנים חוזה בה בריקוד מגרה ומתגרה. טוביאס, מעוצבת על-

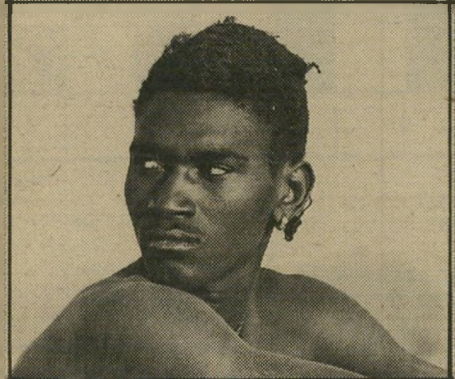

ג'ודי פוסטר וקלי מקגיליס: אלימות קשה ידי השחקנית ג'ודי פוסטר, קמיע בטוח לקטינה מושחתת ובאנסי מלון, נהג כונית). הפרקליטה, קלי מקגיליס, מוצאת עצמה פותחת במאבק מישפטי מחדש, אחרי שהקורבן, פוסטר-טוביאס תובעת להחזיר לה את כבודה העצמי. ואמנם, זה המסר ומוסר ההשכל שיש לסרט להציע, ובתור שכזה הוא באמת חשוב: גם אם אשה תהיה חופשיה ומשולחת רסן, ממש כמו הגבר, אין לאף אחד רשות לאנוס אותה. אונס הוא סוג של אלימות חסרת-הגיגון, שאין לה כפרה או סליחה.

המידבר הלוהט

זוהר (דיזנגוף 2 תל-אביב, מאל) - בימאי הסרט, סולי-מאן סיסה ממאלי, הוא אחד המרתקים שבבימאי אמריקה והמוכר שבהם. לרוב נחשבו סרטיו להצהרות מוליטיות פוטיות וסירטו היפהפה הזה אינו יוצא מהכלל. למרות שהוא עוסק בסמלים פולקלוריסטיים ומסורתיים וזוהר בשמש המידבר האמריקאי המ-קדיחה את הדימויון, זהו ביסודו סיפור פשוט למי-די: מסע של אב, קוסם ומגיד-עתידות מכובד ובא-בימים לפניית העימות עם בנו, ג'יאנקורו, שירש את כוחותיו המאניים של אביו, ומאיים על סמכותו עד כדי רצונו של האב למגר את בנו. מסעם של השניים, זה לקראת זה, על רקע נופי המידבר האמריקאי המדהימים, הזוהרים בשמש זורחה וקדחת, וחולות מעוצבים כסמלים אבס-טרקטיים, הופך עבור הצופה למסע קסום ומהפנט. גם הוא ידבק בזוהרה של השמש ויש בקצב של הסרט משהו מרדים עד כדי תרדמה היפנוטית. גם במשלים הרבים ובמראות יש משמעויות ומרשנות תלת-רבדית, שכדי לעמוד על טיבם יש צורך בהכ-נה לא-מעטה או בכונות להתמודד עם דברים שתומים רק נוכח האסתטיקה המופלאה שלהם.

קריסנה קיין - ג'יאנקורו נגד אביו והחוויה המיסטית שהם מעניקים. גם אם כל הסיכויים שהצופה ייצא מן הסרט בהרגשה שלא מיענח את הכל, כדאי להתמודד עם הניסיון. הוא איטי, מרהיב ביופיו החיצוני ובעל עלילה בסיסית פשוטה ביותר, אך אפשר בהחלט ליהנות מן הדרך למטרה ולהדהות לפחות עם המסר הפוליטי המוצנע היטב מתחת לאסתטיקה הגלוויה של הסרט. מילחמת-דורות, הסירוב של הזקנים לפנות מקום לצעירים, והשינויים הבלתי-נמנעים, המאיימים להכחיד תרבויות מופלאות.

סירטי קולנוע בטלוויזיה

אזעקה גורלית (יום רביעי, 1 במארס, בשעה 22.05, ארצות-הברית) - הגירסה הרצינית של הד"ר סטריינג'לב. בגלל טעות, נמצא מטוס אמריקאי בדרך למוסקוה, טעון פצצות גרעיניות, ונשיא ארה"ב מוכן לעשות הכל, אפילו להפציץ בעצמו את ניו-יורק, כדי למנוע מלחמה גרעינית. סידיני לומט לקח את העניין מאוד ברצינות, כיאה לתקופת החרדה האטומית שבה הופק הסרט. הניי מונדה בתפקיד הראשי. * * * צמד בכותרות (ביום שישי, 3 במארס, בשעה 21.30) - וולטר מתניאו וג'ורג' ברנס בקומדיה של ניל סיימון על שני קומיקאים מזדקנים שצריכים לחזור ולהופיע שוב זה לצד זה, כל המריבות והחיכוכים מן העבר חוזרים וצפים על פני השטח. * * * נערי המקלה (יום רביעי, 8 במארס, בשעה 22.15) - הצד האפל של עבודת המישטרה השיגרתית, בלי זוהר והילת התהילה המלווה, בדרך כלל, סיפורים מסוג זה על בד הקולנוע, בימוי מופתי של רוברט אולדריץ' ומישחק מצויין של הרי קינג וצ'ארלס דרינג.

נביא החורבן על עצמו

האנוסן (פאר, תל-אביב, מור צג גם באימפריה 1 בירוש-לים, הונגריה-גרמניה) - הסי-רט, שזכה להיכלל ב-50 הסרטים הזרים המועמדים לאוסקר, הוא קיפרודוקציה הונגרית-גרמנית הי-חוזרת על נוסחה קודמת - מרכז אירופה על רקע עליית ההיטלרזם והאירועים הקודחים ששינו סידרי עולם עד עצם היום הזה. שיתוף הפעולה של קלאוס מריה בראנדאוואר והבימאי אישטוואן סאבו מבטיחים איכות אסתטית... אחרי מפיסטו וקולונל רדל, שגם שניהם עסקו בשתי דמויות טראגיות מסוכסכות עם עצמן, הנופי-לות קורבן לשילטון שאותו הן מנסות לשרת, מגיש סאבו את סיפורו הטראגי של האנוסן. במקור יהודי די מוסתר שניחן בכוחות סלפתיים נזידים. הוא מגלה את כוחותיו העל-טבעיים אחרי שנפצע בי-ראשו, הופך אותם לקאריירה ומשלב ביוקר כנשר מקור כוחו הופך למקור חמד למעסיקיו. כשהר-שילטון הנאצי מגלה שהאנוסן מנבא את קריסתו עומדת אמנותו של האנוסן בעוכרו וממיטה עליו את החורבן באותה עוצמה שהביאה לו את התהי-לה. שילטון טוטאליטרי-פאשיסטי אינו סובל איני-דיווידואליסטים או פרטים בעלי עוצמה.

קלאוס מריה בראנדאוואר וארלנד יוזפסון סאבו העדיף להתרכז בהאנוסן בעצמו. לכן גם המעט במראות חוץ ראוותניים, שאיפיינו את מפיסטו ורדל וחסרים בהאנוסן. לעומת זאת הקיף עם מצלמתו את גולגולתו של בראנדאוואר מכל זווית אפשרית. סידרה של קלוז-אפס מרשימה מבלטיה עוד יותר את העובדה שהקונפליקט בין האנוסן להיטלר היה גם קונפליקט שהתרחש בתוך הד-מות פנימה, ראה האינדיווידואליסטים השונים, הסופרים, הרופאים, האמנים, שכולם שירתו את הפאשיזם בשעתו ושילמו על כך מאוחר יותר.

לכיתו כדי לגלות שאיש ממישפחתו לא נותר בחיים. מישהו סיפר לו שאביו נראה חי בכית-חולים במינכן. האיש יצא לגרמניה והחל בחיפושים קרתרי-ניים אחרי אביו. משלא גילה אותו חזר הביתה לבוראפשט ומכיוון שהיה בודד ולא השתייך לכל מיסגרת מישפחתית או חברתית התגרם למישטרה. לא עברו כמה ימים ובאו לעצרו באשמת ריגול. לא עזרו כל טיעונים שהיה בגרמניה כדי לחפש את אביו, וכי שהה במחנה-שיקים שנוהל על-ידי הג'וינט, שחילק לניצולי מחנות-הריכוז חבילות מזון. * * * נשואה למאפיה (לימור, מוצג גם באור 1 בירושלים, בנתניה וברמת-גן, ארצות-הברית) - ג'ונתן רמי מראה מה אפשר לעשות כדי להצ-בדר ולא להיראות טיפש. כריש מאפיה נרצח ואשתו מנסה לפתוח דף חדש. זה לא כל כך פשוט, אבל זה מאוד משעשע, קולח, שנון ומגלה את כל חמדותיה וכישרונה של מישל פייפר, העתידה להוביל בחמישיה הפותחת של כוכבות-הבד המבוקשות ביותר.

עודנה מינרו